

Т. О. ПОГОРЕЛОВА, доц. НТУ «ХПІ», Харків

О. А. ПАВЛЮК, студентка, НТУ «ХПІ», Харків

УКРАЇНА Й МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Питання про інтеграцію - одне з ключових питань про те, які зміни відбуваються в сучасному світі, які тенденції відкриваються в економічній, соціально-політичній і інших сферах людського буття. У сучасних умовах участь в успішних міжнародних інтеграційних проектах є заставою збереження і реалізації власної державності. Вступ в ЄС в значній мірі сприятиме затвердженню позицій України в системі міжнародних відносин.

Question about integration - one of key questions about that, what changes take place in the modern world, what tendencies are opened in economic, socio-political and other spheres of human life. In modern terms, participating in successful international integration projects is the mortgage of maintenance and realization of the own state system. An entry in ES largely will be instrumental in claim of positions of Ukraine in the system of international relations.

Ключові слова: інтеграція, міжнародні відносини, Європейський союз, інтеграційні процеси, глобалізація.

Вступ. Питання про інтеграцію - одне із ключових питань про те, які зміни відбуваються в сучасному світі, які тенденції відкриваються в економічній, соціально-політичній й інших сферах людського буття. Виникнення ЄС було першим великим кроком, що відбив настання нової великої епохи в історії людства, основу якої склали перманентна НТР, небачений розмах інтернаціоналізації всіх сфер життя народів і держав, швидко зростаюча взаємозалежність у міждержавних відносинах і т.п. Одна з підвалин і конкретне вираження цих фундаментальних змін - інтеграція.

Інтернаціоналізація господарського життя в другій половині ХХ століття стала провідною тенденцією розвитку сучасного світового господарства. Одна з основних тенденцій глобальної інтернаціоналізації світового господарства як результату розвитку міжнародного поділу праці й міжнародної кооперації виробництва проявляється в утворенні великих зон впливу тієї або іншої держави або групи найбільш розвинених країн.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення, аналіз економічної співпраці України з країнами Західної Європи та інтеграція України до ЄС.

Методологія. Теоретичною і методологічною основою роботи послужили закони і нормативні акти, публікації друковані, періодичні видання.

Під час написання даної статті було опрацьовано багато літератури (друковані публікації, періодичні видання, закони і т. ін.) і серед неї виділяються такі видання як «Віче», «Економіка України», «Політика і час», збірник документів «Україна на міжнародній арені» та ін., в яких зібраний і надрукований цікавий та корисний матеріал: статистичні відомості стосовно зовнішньоекономічних стосунків України з країнами ЄС, глибокий аналіз цих відомостей, детально переглянуті проблеми і перспективи розвитку стосунків Україна – ЄС. Також необхідно відмітити таких авторів, як І. Бураковський, Г. Немиря, О. Павлюк, В. Маштабей, в статтях яких детально проаналізована нормативно-правова база стосунків Україна - ЄС, визначено чим ЄС привабливий для України і чим Україна приваблива для ЄС як економічний партнер, намічено основні заходи щодо подальшої інтеграції України в ЄС. Але також треба зауважити на тому, що на даний час замало друкується статистичних даних щодо економічних зв'язків України з країнами Західної Європи, відсутні монографії, присвячені проблемі інтеграції України в Європу.

Результати дослідження. Міжнародна економічна інтеграція розглядається (особливо в її західноєвропейському варіанті) як трьохрівнева модель. На мікрорівні, тобто на корпоративному рівні, коли окремі компанії вступають у прямі господарські зв'язки, розгортають інтеграційні процеси. На міждержавному рівні, коли цілеспрямована діяльність держави (колективна або одностороння) сприяє інтеграційним процесам переплетення праці й капіталу в межах тієї або іншої групи країн, забезпечує функціонування особливих інтеграційних інструментів. Національний рівень, на якому країни-учасниці добровільно передають ряд політико-економічних функцій.

У сучасних умовах, коли зміни, викликані глобалізацією, приводять до загострення конкуренції й росту взаємної залежності країн, участь в успішних міжнародних інтеграційних проектах є запорукою збереження й реалізації власної державності.

Інтеграційні процеси - один з головних напрямків формування нового світопорядку. Ряд країн уже давно пройшли первісний шлях економічної інтеграції, хоча багато регіонів ще не підійшли до нього. Інтеграційні структури не усувають ні конкуренції, ні протиріч, ні розбіжностей. Інтеграційні процеси у світі - об'єктивне явище, але людство ще повинне навчитися використати їх в інтересах загального й стійкого й безпечного свого розвитку.

Найбільш яскравим прикладом світової інтеграції є Європейський союз. Протягом більше 50 років свого існування довів і продовжує доводити свою ефективність у якості економічного й політичного інтеграційного утворення.

Усередині Європейського Союзу розробляється єдина політика в таких областях, як сільське господарство, телекомунікації, транспорт, енергетика й охорона навколишнього середовища. Для відносин із зовнішнім світом Союз розробляє зовнішню торговельну й комерційну політику й починає грати усе більше важливу роль на міжнародній арені шляхом проведення єдиної зовнішньої політики й політики з питань безпеки. Інтереси європейців на міжнародному рівні представляються рядом загальних інститутів: Європейська Комісія, Рада міністрів, Європейський парламент, Суд, Рахункова палата. Завдяки інституціональним структурам європейська інтеграція має організовані форми й можливості перерозподілу загальної дохідної бази на рішення гострих проблем. Яскравим прикладом цього є успішний рух країн Євросони в напрямку подолання всесвітньої фінансово-економічної кризи.

Пріоритетність наших взаємин з ЄС рівною мірою обумовлена як прагматичними, так і ціннісними факторами. Європейський союз є найбільшим сусідом України: поєднує 27 країн-членів з населенням понад 550 млн. чоловік, а довжина нашого спільного з ЄС кордону досягає 1400 км. На ЄС доводиться 32% зовнішньоторговельного обігу України.

Україна визначилася щодо орієнтирів свого внутрішнього розвитку - і ці орієнтири тотожні принципам, на яких базується Європейський Союз: демократія, ринкова економіка й ефективне державне керування. І хоча наша країна ще далека від необхідного рівня реалізації цих ключових принципів, однак ми рухаємося в цьому напрямку.

У плані зовнішньої політики й політики безпеки рух до європейської інтеграції уможливить входження в систему безпеки ЄС як повноправний суб'єкт для спільної протидії погрозам національній й міжнародній безпеки. Нарешті, вступ у ЄС у значній мірі буде сприяти твердженню позицій України в системі міжнародних відносин.

Звертаючись до ключових ідей, на яких тримається ЄС - демократія, ринкова економіка й ефективне державне керування - варто відзначити, що в українських умовах впровадження цих цінностей викликало й негативні тенденції. Ці тенденції пов'язані з недостатньою ефективністю державного керування, недієздатністю парламенту, нездатністю уряду вирішувати невідкладні питання поточної політики, не говорячи вже про відсутність

стратегічного планування розвитку країни.

На сьогоднішній день зовнішньополітичний візит президент України В.Ф. Янукович зробив у Брюссель. Він чітко розставив пріоритети взаємин з ЄС. По-перше, підписання Угоди про асоціації одночасно зі створенням зони вільної торгівлі, по-друге, безвізовий режим, по-третє, підтримка з боку ЄС у подоланні наслідків економічної кризи в Україні.

Реакція ЄС не змусила себе чекати. Після зустрічі з Януковичем, президент Єврокомісії Баррозу заявив, що укладання Договору про асоціації можливо вже до кінця року. Так само варто чекати швидкої реанімації співробітництва України із МВФ. У свою чергу Євросоюз готовий виділити для України макрофінансову допомогу в більш ніж півмільярда євро.

ЄС почав усіляко демонструвати свою зацікавленість Україною. Так 25 лютого Європарламент у своїй резолюції робить безпрецедентну заяву: «Україна може подати заявку на вступ у ЄС як будь-яка європейська держава, що визнає принципи свободи й демократії». Не забули згадати європейські парламентарії й про можливість скасування плати за Шенгенські візи для українців, а в перспективі пообіцяли взагалі скасувати візи з ЄС. На даному етапі, ні ЄС, ні Україна не готові до скасування візового режиму морально й технічно.

Але за «солодкими» обіцянками євровичовників ховається споконвічний європейський інтерес - Україна повинна залишатися на стражі енергетичних інтересів Європи. Все в тій ж згаданій нами Резолюції Європарламенту, Україну призивають до підписання нових угод з ЄС щодо забезпечення поставок енергії, у тому числі до створення надійної системи транзиту газу й нафти. ЄС сподівається, що Україна ратифікує документ про приєднання до Договору про енергетичне співтовариство й прийме новий закон про газ, що відповідає Директиві ЄС про загальні правила внутрішнього ринку природного газу. Все це пряма демонстрація того, що меркантильність Євросоюзу стосовно України не зникла.

Тому європейська інтеграція здобуває форму балансу, як національних інтересів окремих держав, так і відносин між державними й наднаціональними структурами, які, забезпечуючи збереження національного суверенітету, при вмілому використанні стають одним з факторів прискорення інтеграційних процесів. Україні варто було б більш широко використати досвід держав-членів ЄС у відстоюванні власних національних інтересів, у пошуках взаємоприйнятих компромісів і т.п.

Для вироблення діючої національної стратегії із чіткими пріоритетами й

реально очікуваними результатами Україна повинна провести ревізію всіх інтеграційних аспектів і виділити серед них життєво важливі. Державні ресурси, які завжди обмежені, повинні бути сконцентровані на рішенні першочергових завдань. Для кожного із цих завдань варто розробити власну міні-стратегію, що забезпечила б досягнення поставленої мети.

Необхідне також створення умов для залучення європейських інвестицій. Це напрямок, мабуть, буде вимагати найбільших зусиль, оскільки мова йде про кардинальні зміни умов української економічної сфери. Поки такі умови не створені, варто було б подумати про міждержавний патронаж інвестицій, про заходи щодо запобігання зловживань чиновників, які займаються іноземними інвестиціями в Україні.

Рівень й інтенсивність співробітництва України з державами Західної Європи є інтегральним показником наявності в керівництва країни політичної волі продовжувати політику європейської інтеграції, проводити економічні й політичні реформи, впроваджувати в життя демократичні норми й принципи.

Важливо також перетворити співробітництво із західноєвропейськими країнами в діючий засіб забезпечення одного з найважливіших національних інтересів держави - виживання в конкурентному міжнародному середовищі й забезпечення добробуту й безпеки народу.

Якщо наша держава претендує на роль активного учасника європейських процесів, вона зобов'язана знайти своє місце в новій системі міжнародних відносин, стати повною мірою сучасною. А для цього необхідно чітко вибудувати пріоритети, зміцнити систему державного управління професійними кадрами, вести активну, іноді навіть наступальну зовнішню політику, що опирається на національні інтереси, мобілізувати всі ресурси для комплексної модернізації економіки, але насамперед - вийти із затяжної політичної кризи, що не дає країні розвиватися.

Вибудовуючи зовнішньополітичний курс України, надто важливо додати йому послідовність, стабільність і прогностичність, навчитися доводити до логічного завершення будь-яке питання й ініціативу.

Висновки. Для України основними політичними вигодами послідовної європейської інтеграції є зміцнення стабільності демократичної політичної системи, модернізація правового поля і забезпечення прозорості національного законодавства, поглиблення культури демократії і поваги до прав людини тощо.

Соціальні вигоди інтеграції полягають у підвищенні рівня життя і

добробуту, наближенні до високих європейських стандартів особистої безпеки, освіти, охорони здоров'я, якості інформації, екології, вільного руху праці.

Проголошений Україною євроінтеграційний вибір є важливим кроком на шляху до самовизначення у світовому просторі. Країною може бути проведена значна робота з узгодження й адаптації внутрішнього середовища до вимог Євросоюзу, а також по виконанню взятих на себе зобов'язань стосовно міжнародних організацій. Однак поряд з позитивними досягненнями від лібералізації внутрішнього господарства, Україна зштовхнеться з необхідністю рішення ряду проблем, пов'язаних з низькою конкурентоздатністю національної економіки й виробництва.

Список літератури: 1. *Владимир Огрызко* – Европейская интеграция - безальтернативный путь обеспечения национальной безопасности Украины. Корреспондент.net, 2 декабря 2009 года. 2. *Плотников В.А.* - Европейская интеграция Украины через интеграцию Украины. <http://iee.org.ua>, 2005-07-05. 3. <http://www.europa.eu.int/> Официальный сайт ЕС в Интернет. 4. <http://www.eubasics.allmansland.com/> Региональное представительство ЕС. 5. <http://www.tacisto.uralinfo.ru/es.html> Европейский союз. 6. *Надежда Ковальчук.* Сестры - соперницы. Журнал «Международные процессы», № 3(21), сентябрь–декабрь 2009. 7. *Анатолій Зленко* - Украина в меняющемся мире. Журнал «Зеркало недели», № 31 (759), 22 — 28 августа 2009.

Подано до редакції 06.03.2010